

DALUYAN

Tomo VII, Bilang 1-2 1996

Ang Kapangyarihan ng Wika, Ang Wika ng Kapangyarihan

Conrado de Quiros

Hanggang ngayon, hindi ko maintindihan kung bakit kinakausap natin ang ating mga aso sa wikang Ingles. Wala kang naririnig na nagsasabing, “Upo, Bantay, upo,” o “Habol, Kidlat, habol.” Ang maririnig mo ay “Sit, Rover, sit,” o “Fetch, Fido, fetch.” O kung poodle, Fifi. Kung sa bagay tayo mang mga taong Filipino ay may mga pangalang Rover, Fido, at Fifi, kaya hindi nakapagtata kang pangalanan din natin ang ating mga aso ng ganoon.

Ang nakapagtataka ay kung bakit kinakausap natin sila sa Ingles. Ibig sabihin, kakaiba ba ang korte ng kanilang mga utak at natural silang sumusunod sa mga utos sa Ingles? Ang tinig ba ng Ingles ay hawig sa mga tunog na ginagawang silent dog whistle?

Ipaubaya ko sa mga dalubhasa sa sikolohiya ng hayop ang pagpapaliwanag nito. Pero may punto rito. At ang punto ay ito: marami at sarisari ang gamit ng wika; hindi lamang bilang isang paraan ng komunikasyon ng dalawang tao. Sa tingin ko, lubos na simplistiko ang paniniwalang ang wika ay isa lamang kasangkapan sa komunikasyon. Sa tingin ko, lubos na simplistiko ang paniniwalang ang tanging papel na ginagampanan ng wika sa lipunan ay ang pagbibigay-daan sa palitan ng mga idea ng mga tao sa lipunang iyon.

Totoong ang isang wika ay isa ring paraan o kasangkapan sa komunikasyon. At bagama’t isang bahagi lamang ito ng kabuuan ng wika ay malaking bahagi ito. Sa bagay na ito, malaki ang halaga ng Ingles bilang isang paraan ng komunikasyon. May punto ang mga nagsasabi sa atin na hindi natin maaaring kaligtaan ang Ingles. Talaga namang hindi. Ang Ingles ay ang ating susi – o sabi nga ng mga bata, ang ating “connect” – sa mundo. Ito ang ating susi sa pandaigdigang impormasyon. Lalong-lao na sa panahong ito na masasaksihan natin ang isang “information explosion” na likha ng computers. Malamang ay narinig na ninyo ang Internet, ang pandaigdigang electronic board para sa lahat ng uri ng impormasyon. Sa pamamagitan ng Internet ay maaari nating ma-access pati na ang US Library of Congress at mag-research doon. Maaari rin tayong makapanood ng sine o retratong bomba. Walang MTRCB sa Internet.

Pero kailangan pa rin ang Ingles para mapakinabangan ang mga biyayang ito. Bagama’t ang mga computer programs ay nagiging mas graphic na kaysa word-based—gumagamit ng icons kaysa salita—kailangan pa ring magbasa kahit katiting. At ang iskrip ay sa Ingles. Bukas ang information highway sa anumang uri ng sasakyan, kahit kariton, pero nakasulat sa Ingles ang mga signs sa kalye. Pag hindi tayo marunong mag-Ingles, mawawala tayo sa kalye. At talaga namang pagkalalawak ng mga kalye rito.

Pero huwag nang isipin ang Internet; isipin na lang ang simpleng paglalakbay. Kailangan pa rin ang Ingles—maliban na lang kung sa Pilipinas ka lang maglalakbay. At kung tutuusin, hindi bale na rin ang mundo—o ang pisikal na paglalakbay sa mundo na maaaring magawa ng iilang Filipino lamang. Isipin na lang ang paglalakbay ng isip na magagawa sa pagbabasa, panonood ng sine, pakikinig ng balita. Kailangan pa rin ang Ingles—liban na lang kung ang papanoorin lang ay mga sine ni Silvester Stallone.

Walang duda na kailangan natin ng Ingles. Walang duda na mahalaga ang Ingles. Subalit, dito man ay marami nang mga maling akala tungkol sa kahalagahan ng Ingles. Isa sa mga maling akalang ito ay ang paniniwalang ang Ingles ay ang susi sa kaunlarang pang-ekonomiya. Ito ang paboritong argumento ng mga nagtataguyod ng Philippines 2000.

Pinabubulaanan ito ng Thailand. Mahirap kumilos sa Bangkok hindi lamang dahil sa ang sulat dito ay sulat-bulate, ayon nga sa isang kaibigan, kundi dahil iilan lamang ang marunong mag-Ingles. Iba pa kung paano nila bigkasin ang Ingles, na talaga namang papawisan ka ng dugo bago mo maintindihan. Kahit na hotel clerks ay hindi makapag-Ingles ng direktso. Ang pinakamadaling paraan para makapagtalastasan sa taxi driver at tindero ay sign language.

Pero gayumpaman, ang Thailand ay isang tigre, samantalang tayo, na ipinangangalandakan ang ating Ingles, ay isang basang-sisiw lamang. Ayon kay Peter Limquenco, isang kaibigan na nag-eedit ng isang diyaryo sa Bangkok. Pumapangalawa lamang ang Thailand sa Japan sa computer technology sa Southeast at South Asia. Makikita ang ebidensiya ng kaunlaran sa Bangkok—sa mga gusali, sa mga skyway, sa mga pagawaan. Ang kaunlaran dito, ayon kay Peter, ay hindi sinusukat sa taon kundi sa buwan. Mawala ka lang ng ilang buwan at nagbago na ang hitsura ng lugar.

Bale ba, bagama't hindi marunong mag-Ingles ang mga Thai ay higit na malaki ang kanilang turismo kaysa atin. Ihambing mo ang turismo nila at turismo natin at parang pinaghahambing mo ang daga at elepante. Ang bilang ng mga turistang pumapasok sa atin sa isang taon ay ang bilang ng turistang pumapasok sa Thailand sa isang **buwan**. Malinaw na ang mga tao ay bumibisita sa ibang bansa hindi dahil sa kaalaman ng mga mamamayan doon ng Ingles.

Subali't hindi pa ito ang problema sa Ingles. Sapagka't gaya ng nasabi ko kanina, hindi lamang isang paraan ng komunikasyon ang wika. Lalong-lalo na ang Ingles. Lalong-lalo na sa bansang ito. Ang Ingles ay hindi lamang isang paraan para makapag-usap; ito ay isa ring paraan para makapaghari. Hindi lamang ito isang susi sa impormasyon; isang susi ito sa kapangyarihan. Ang Ingles ay kapangyarihan sa isang paraan na higit pa sa karaniwang kahulugan na kapag matatas kang magsalita ay may kapangyarihan ka sa kaligiran mo. Kapangyarihan ang Ingles sa isang payak o literal na paraan. Marunong kang mag-Ingles, makakarating ka sa itaas. Hindi ka marunong mag-Ingles, mauwi ka sa pagiging kargador.

Sa bansang ito, hindi lamang salita ang Ingles kundi orasyon, na pinanghahawakan ng isang kaparian. Ano man ang sabihin mo, matino man o hindi, kapag sinabi mo sa Ingles ay nagkakaroon ng bigat, o halaga. Ang “marunong mag-Ingles” ay hindi lamang palatandaan ng kagalingan sa lengguwahe. Palatandaan ito ng kaalaman, ng pagkakaroon ng “class,” ng pagkakaiba sa karaniwang mamamayan. Kapag sinabi mo ang isang bagay sa Ingles ay tila pinag-isipan mo ito ng malalim.

Siguro ito ang dahilan kung bakit kinakausap natin ang ating mga aso sa Ingles. Siguro, akala natin, kapag nag-Ingles ka, aso man ay seseryosohin ka.

Sa mula't mula pa ay nasapol na ng mga Kastila ang katotohanang ang wika ay kapangyarihan, at sinikap nilang pakinabangan ang kapangyarihang ito sa pamamagitan ng pagkakait sa mga indio ng salitang Espanyol. Kung sa bagay, sa umpisa ay hindi ito tuluyang sinadya. Nakita ng mga misyonerong kagaya ni Pedro Chirino na mas madaling pag-aralan ang mga salitang indio kaysa turuan sila ng Espanyol. Mas madaling turuan

ang mga Indio ng Kristiyanismo sa pamamagitan ng kanilang mga wika kaysa Espanyol. Makikita rin ang mga bagay na ito nina Mike Velarde at iba pang mga matagumpay na “misyonero” sa kasalukuyan. Sa bandang huli na lamang sadyang ipinagbawal ng mga Kastila ang wikang Espanyol sa mga eskuwelahan at iba pang institusyon ng mga Indio. Ito ay para ipuwera sila sa alta sosyedad at tuloy sa pagpapalakad ng bayan.

Iba ang naging karanasan ng mga bansa sa America Latina. Kaiba sa Filipinas, ang mga bansang ito ay naging settler colonies, o mga kolonyang tinirahan ng mga taong galing sa kanluran. Para matirhan ang madaming lugar dito ay pinagpapatay ng mga settler o kolonyalista ang katutubong populasyong Indio. Isang malinaw na kaso ng genocide. Umusbong ang isang populasyong creole, na galing sa mga dayong Espanyol at nagsasalita ng Espanyol.

Naunawaan ng mga Espanyol na ang wika ay kapangyarihan pero nagkamali sila sa pagsasamantala nito. Ang mga Amerikano ang makakakita ng wastong pagsasamantala nito. Ito ay hindi ang pagkakait ng wikang kolonyal sa mga Indio kundi ang pagpapalaganap sa kanila nito. Ang pagkakait ng mga Espanyol ng wikang Espanyol sa mga Filipino ay hindi nakapagpabait sa mga Indio. Naging rebelde sila. Ang pagtuturo ng Ingles sa mga Filipino ay hindi nakapagrebelde sa kanila. Naging masunurin sila.

Ito ang totoong problema sa Ingles, ang dahilan kung bakit hindi natin dapat akalaing ito ay isang purong grasya. Malinaw sa ating kasaysayan na ang Ingles ay hindi lamang naging paraan ng komunikasyon kundi paraan ng kolonisasyon. Ang Ingles ay hindi naging paraan para sa pag-uusap ng mga mamamayan. Naging paraan para ito ay sa paghahati ng mga mamamayan. Ang tanging diyalogo na ginawa nito ay ang diyalogo sa pamamagitan ng pamahalaang kolonyal at ng lokal na naghaharing-uri. Kasunod sa kaputian ng balat, ang galing sa paggamit ng Ingles ay naging pasaporte sa sirkulo ng kapangyarihan.

Nalikha ng mga Amerikano sa pamamagitan ng Ingles ang isang naghaharing-uri na sumasawsaw sa kanilang kultura. Ang wika ay hindi lamang koleksiyon ng mga salita at mga paraan sa paggamit nito. Ang wika ay isang buhay na bagay. Tumutubo ang wika mula sa puso ng isang bayan. Sumususo ang wika sa pambansang kasaysayan at karanasan. Ang pag-aral ng Ingles ay hindi lamang pagkabisa ng mga salita at paggamit nito. Ang pag-aral ng Ingles ay pagbabad sa kultura na lumikha nito.

Alam ko. Bilang isang manunulat sa Ingles, alam ko na para ka magkaroon ng kumpiyansa sa salitang iyon ay kailangan angkinin mo ang kaluluwa noon. Hindi lamang grammar at syntax ang wika. Ang wika ay kultura at sensibilidad.

Kung tutuusin, ang wika ay hindi laging nagdudulot ng komunikasyon. Kung minsa, nagdudulot ito ng kawalan ng komunikasyon. Malinaw na malaki ang ambag ng Ingles sa pangalawa. Higit tayong pinaghiwalay kaysa pinag-isa nito. Makikita ang puwang sa lipunan sa ating mga sine, ang pinakapopular na uri ng entertainment dito sa atin. Kapag mayaman ang pamilya ay tiyak na Ingles ang dialogue. Kapag katulong ang karakter ay mag-tatagalog, lalong-lalo na ang tipong may puntong Batangas o Bulacan. Para maging class ang dating, ang mga artista mismo ay sumasagot sa Ingles sa mga interview. Bagama’t sikat siya sa labas, si Melanie ay laging magiging api rito dahil hindi siya marunong mag-Ingles.

Ano ang dapat gawin? Paano natin pagtutugmain ang pangangailangan natin sa Ingles sa isang banda at ang pangangailangan natin ng isang wikang magbubuklod sa atin sa kabila?

Ang sagot ay ang pagpapalakas ng wikang pambansa. Ang wikang iyan ay hindi maaaring maging Ingles. Iyan ay isang kaso ng, sabi nga sa Ingles, the “tail wagging the dog.” Hindi maaaring ipagpag ng buntot ang aso. Ang pambansang wika ay maaari lamang maging Filipino.

Ang maling akala, o fallacy, ay ang paniniwalang kapag gustgo mong palakasin ang Filipino ay gusto mong pahinain ang Ingles. Hindi totoo iyan. Gusto nating palakasin ang Filipino, pero gusto rin nating palakasin ang Ingles—bilang pangalawang lengguwahe, o second language. Ang mahalaga ay ang katagang “pangalawa” or “second.” Hindi maaaring maging una ang Ingles.

Makikita natin sa halimbawa ng Thailand at iba pang mga bansag Asyano na hindi lamang ito posible kundi kailangan, Ayon sa mga nagtataguyod ng Philippines 2000, ang mga bansang ito sa kasalukuyan ay puspusang nagpapalaganap ng Ingles: bakit tayo pupunta sa kabilang direksiyon? Simple. Dahil sa kung ang mga bansang ito ay kasalukuyang nagpapalaganap ng Ingles, ito ay dahil sa mayroon na silang sarili nilang wika—Thai, Bahasa, Intsik, Hapon, Koreano. Bagama’t puspusan nilang itinutulak ang pag-aaral ng Ingles, wala sa mga bansang ito ang magpupumilit na palitan ang sariling wika ng Ingles.

Kung bumisita ka sa ibang bansang Asyano, o Arab, ang unang maiisip mo ay kung gaano tayo kaiba sa kanila. Hindi tayo ang rule, tayo ang exception. Ang mga higanteng diyaryo sa mga bansang ito ay nasa wikang pambansa. Iilan lamang ang nasa Ingles, at ito ay nakatutok sa mga banyaga. Hindi aksidente na mas marami ang mambabasa ng mga diyaryong Thai, Arab, Bahasa. Natural na gustong basahin ng mga tao ang naiintindihan nila.

Maaaring ang mga bansang ito ay puspusang nagtuturo ng Ingles, pero matapos lamang silang magkaroon ng isang matatag at malusog na wikang pambansa, isang wikang pinagmulan ng national discourse, o usapang pambansa, isang wikang pinagmumulan ng kanilang puri at karangalan. Ganito nila nagagamit ang Ingles habang naiiwasan ang alienating effects nito.

May kaibhan sa paghango at pagpapalit, may kaibhan sa paghiram at sa pagkopya. “God bless the child that’s got his own,” ayon nga sa isang kanta. Totoo iyan hindi lang para sa mga indibidwal kundi para rin sa mga bansa. Ang ibang bansa ay mayroong pinanghahawakan, tayo ay wala. Sila ay humahango at humihiram, tayo ay nagpapalit at kumokopya. At tingin natin sa sarili natin ay cosmopolitan tayo. Hindi ito pagiging cosmopolitan, ito ay simpleng pagiging uprooted.

Bakit hindi Filipino English bilang wikang pambansa? At ano naman ang gamit sa atin ng Ingles na tayo lamang ang nakakaintindi. At kung tutuusin, ano naman ang naging ambag ng Filipino English—ang mga salitang “aggrupation” at “actuation”? Walang ganyang mga salita sa Ingles. Ang mga salita doon ay “group” at “action.”

Anf Filipino ba ay mayamang wika? Kaya ba nito ang seryosong diskusyon? Makikita natin sa mga talk show sa TV—salamat sa pinasimulan ng *Public Forum*—na ganito na nga. Sayang lamang at hindi pa ito nagyayari sa diyaryo. Ang Filipino ay lengguwahe lamang ng mga tabloids at hindi broadsheets.

Kung tutuusin, ano ba naman ang likas na mahusay na wika? Bago dumating si Goethe, mahusay lamang ang Aleman para sa barbarians. Bago dumating si Pushkin, ang Russian ay mahusay lamang para sa pag-toast ng vodka. At bago dumating si

Shakespeare, ang Ingles ay mahusay lamang sa isang sakop. Ang husay ng lengguwahe ay nasa mga taong gumagamit nito.

Ang paborito ko pa ring kuwento rito ay ang isang direktor ng teatro na minsan ay tinanong ng isang estudyanteng pa-wers-wers: “Talaga bang epektibo ang Filipino sa teatro?” Sumagot ang direktor, “Putang ina mo.” Namutla ang estudyante at dali-daling umalis.

“Tingnan n’yo,” sabi ng direktor sa kanyang crew, “epektibo ang Filipino sa teatro.”